

Nunatta EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik periarfissat pillugit nassuiaat

(Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

Inatsisartut 2016-imi ukiakkut ataatsimiinneranni immikkoortumi 56-imi Inatsisartunit akuerineqarpoq Nunatta EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik periarfissat pillugit Naalakkersuisut nassuiaasiussasut.

Nunatta EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik periarfissat pillugit nassuiaat

Naalakkersuisut matumuuna saqqummiuppaat. Nassuiaat annerusumik Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfianit suliarineqarsimavoq, kingornalu imaat naalakkersuisoqarfinni aamma Naalakkersuisut ataanni immikkoortuni tusarniutigineqarsimalluni.

Inatsisartut nassuiaammik matuminnga atuarnerminni takusinnaavaat EU-mut aalajangiussimanissaanut annertusinissaanut siunnersuutitut pingaarutilinnik nassuiaammi nangaassuteqartoqartoq. Nangaassutit taakku EU-p siunissami missingersuutaanut naleqqiullugu nalorninartunik tunngavilersorneqarput. Tassani annerusumik eqqarsaatigineqarpoq Brexit, EU-p missingersuutaanut tamarmiusunut sunniuteqartussa, kiisalu ukiunut arfineq-marlunnut aningaasanut inatsisissamut "EU-mi aningaasanut inatsisissaq pillugu isumaqatigiinniarnissat", Multiannual Financial Framework-imik, MFF, taaneqartoq. EU-p aningaasanut inatsisissaa pillugu isumaqatigiinniarnit suli aallartinneqanngillat, MFF-illu inaarutaasup 2021-2028 pillugu EU-p sulineranut sinaakkusiussamut sunniuteqassalluni tunngaviussallunilu. Peqatigisaanik EU aningaasalersuineranut isumaqatigiissutini piffissap qiteqqunnerani nalilersuinerminik ingerlataqaleruttorpoq, matumunnga ilanngullugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut. EU-mik suleqateqarneq qanoq Kalaallit Nunaannit aalajangiussimaniarneqarnissaa annertusiniarneqarnissaalu pillugit siunnersuusiortoqassatillugu nalorninartut taakku nangaassuteqarfigineqartariaqarlutik.

Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni isumaqatigiissutit assigiinngitsut nassuiaammi misissorneqarput, aamma suleqatigiinnerup annertusineqarnissaanut periarfissat isumaqatigiissutitut taakkununnga atatillugit nalilersorneqarlutik, kingornalu pissutsit allat nassuiaammi suliarineqarlutik. EU-mik Kalaallit Nunaata suleqateqarneranut pingaaruteqarluni inissisimapput ataatsimoorluni nalunaarut aamma suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut. Pingaartumik ataatsimoorluni nalunaarut suleqatigiinnerup aalajangiussinissaanut annertusinissaanullu politikikkut naleqquttumik sakkussatut nalilerneqarpoq, suleqatigiinnissamilli isumaqatigiissut Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni suleqatigiinnerup annertusineqarnissaanut periarfissanut allanut tunngavigineqartutut nalilerneqarluni.

Pissuseq pingaaruteqartoq alla tassaavoq Kalaallit Nunaata nunatut imarpiup akianiittut nunatullu namminersortitatut (OLT) EU-mut inissisimanagera, tamannalu EU-mi akileraaruteqanngitsumik akitsuusersorneqanngitsumillu avammut niuernissamut kalaallit nunaanni nioqqutissanut taamaallaat periarfissiinani. OLT-mik isumaqatigiissut erseqqinnerulersillunilu suleqatigiinneq annertunerulersippaa. Kalaallit Nunaanni aalisakkanit tunisassianut tunngatillugu Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni aalisarnikkut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut aamma Kalaallit Nunaata

EU-mi akileraaruteqanngitsumik akitsuusersorneqanngitsumillu avammut niuersinnaaneranut aamma pingaaruteqarpoq.

Isigisassat pingaaruteqartut pingajuat, Kalaallit Nunaata EU-mut attuumassuteqarnerani, tassaavoq Kalaallit Nunaata Issittumi inissisimanera aamma Kalaallit Nunaata nunarsuarmi politikikkut ingerlatsinermi pingaarutilimmik inissisimanera, kiisalu nunami isumalluutit. Pissutsit eqqaaneqartut tamarmik pingaartinneqarput, isumaqatigiissutigineqartillugit imaluunniit inerisarneqartillugit nalinginnaasumik ”oqimaalutami pingaartinneqartartut”.

Nassuiaatip matuma paasinarsisippaa EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik periarfissaqartoq. Pingaartumik imaanut tunngasut, Issittoq, silap pissusaa, ilisimatusarneq immikkoortullu allat suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi eqqaaneqartut erseqqinnerusumik misissussallugit soqutiginarput. Pingaartumillu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut ilaatigullugu aalisarnermi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut, suliniutitigut suleqatigiiffinnut nutaanut tunngaviusinnaallutik. OCTA aamma nalinginnaasutigut suleqatigiiffisassanik aallartitsinissamut suleqatigiiffiusinnaavoq, assersuutigalugu niuerneq imaanullu tunngasut pillugit, taamaattorli Brexit pissutigalugu OCTA-p siunissaa nalorninarpoq nangaassuteqarfigalugu.

Nassuiaammi takutinneqarpoq EU-mi suliniutini assigiinngitsuni aningaasanik qinnuteqarnermi, suliffeqarfinnut, suleqatigiiffinnut, kommuninut, Naalakkersuisut ataanni immikkoortortanut, il.il. immikkut ikiuisussamik ulloq naallugu sulisumik atorfinitsitsinissamut aningaasaliisoqarpat iluanaarutissanik pissarsisoqarsinnaasooq. Pilersaarutinut assigiinngitsunut EU-mi suliniutini aningaasanik aallertoqarsinnaasaaq, qinnuteqarniarluni sulineq nammineq inuiaqatigiinni kalaallini ineriartortitsisumik sunniuteqarsinnaalluni. Inuk taanna Kalaallit Nunaanni inissisimappat pitsaanerussaasooq, tassa pineqartoq Kalaallit Nunaanni qinnuteqarsinnaasunik qanittumik atassuteqarsinnaassammat.

Oqaatigineqassaaq maannakkut isumaqatigiissutit aalajangiussimaneqarnissaat aamma EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik politikikkut kissaateqartoqarpat Bruxellesimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani aningaasanik sulisullu amerlanissaannut tunniussinissaq pisariaqassaaq. Naalakkersuisut tunngaviusumik isumaqarput EU-mik suleqateqarnerup aalajangiussimanageratigut annertusineqarneratigullu politikikkut aningaasatigullu iluanaarutissat pissarsiarineqarsinnaasut, kisianni immikkut isumalluutinik piviusunngortitsinissamik tamanna pisariaqartitsilluni.

Naalakkersuisut isumaqarput Kalaallit Nunaata EU-mut pissusiata ineriartortinnissaa pillugu oqallinnermut Inatsisartut nassuiaammi matumani aallaavissaqarluartut – maannakkut nangaassutigineqartut aamma eqqaallugit. Oqallinnissamut Naalakkersuisut tikilluaqqusippat aamma Inatsisartuni partiinit nalunaarutit soqutigalugit tusarnaassallugit, tassa Kalaallit Nunaata siunissami EU-mut politikikkissaata ilusilersornissaanut peqataasinnaammata.

Taamatut oqaaseqarlunga nassuiaat Inatsisartunut akuersortumik suliarisassanngortippara.